

և ի ձայն մեծ աղաղակեալ, թէ մարմին սրբուհոյն եւփիմեայ է ի տապանի աստ: Իսկ քաղաքն ուղիւնիայ ըստ անուան իւրոյ է հին և փլիւնեալ, և ազբովք լի: Կայ ի նմա ըստ որում ստացին չորեքտասան հազար արք, և նոյնչափ ևս մանկունք, որպէս և մեք աչօք տեսաք, զի ի հրապարակս նորա հարիւրաւոր մանկունք զմեօք կուտեցան...:

Յամի տեառն 1756 յունվ. 14
[Ռովինիա]

Նուստ ծառայ
Հ. Մկրտիչ [Անանեանց]

ՃԶԲ.

Մատենագրական յարգի ծանօթութիւններ կու տայ նամակս, գլխաւորապէս Հոռովմայ մէջ տպագրութեան յանձնուած Մծբնայ Հայրապետին գրքին առթիւ:

Գերյարգելի Տեառն Տեառն Ստեփաննոսի Արքայ Հօրդ
ի տեր խնդալ

Ընկալայ զգիր Գերյարգելութեանդ զգրեալն ձերոյ ի մարտի 6 1756: Արդ աղաչեմ զձեզ, զի բազումք եղեն նեղութիւնք յինէն առ ձեզ հասեալք, զորս բեռնս իմ վաղվաղակի յայնքան շուտով բառնայք ոչ սակաւ: Առ այն ասեմ վասն հայրական գթութեանց ձերոց ոչ սակաւ ընկալաւ անձն իմ, կարի յոյժ շնորհակալ եմ ի ձէնջ, ոչ սակաւ: Արդ լուայ յանցեալ շաբաթոջ ի բերանոյ տօն ստեփանի եղբօրն Հայր Մարթէոսի, եթէ Գուք թարգմանեալ իցէք զէնջիւլայն. ահա նշան զի պատմեաց ինձ սպպէս, զայն բաշղմունս յոմանց ոչ էք եղեալ, այսինքն իբրև նորածին երախայքն մեր եթէ ոչ ճաշակեսցեն ի մարմնոյ տեառն յիսուսի ի ժամ մկրտութեան իբրև զրկեն ի կենաց փրկութենէ որ է սուտ: Այսպէս մինչև ցայս կէտ ոչ յիշեցի և ոչ ծանեալ բնաւին այնպէս յայլոց լուայ, զոր գրեալ էիք լինիլ այսպէս: Արդ ի վերջն մարտի ամսոյ տպի նոյն էնջիւլիւլայն, զի Մծբնայ սուրբ Հայրապետն ի գիրքն լինի վերջ: Արդ վասն համբաւոյ ազգիս մերոյ ասեմ, զի պարտ է ձեզ մանաւանդ, զի գրեալ ծանուցէք առ փրօփականտաֆիտէն առ մօնսինեօր անտօնէլին, զի նա է գործ ածող, վասն տպման նոյն գրքոյ մծբնայ հայրապետի և ոչ կամի նա ըստ մերոյ բանի, վասն զի ես ծանուցի նմա եթէ սրբազան հայրապետն զայն գրեաց յառաջ քան զժողովն նիկիոյ, նաև հօրքեռ որդի է սրբազան լուսաւորչիս մերոյ. այսպէս ոչ հաւատայ. և զայլ Բ ինչ կամի դնել յառաջաբանութեանս նոյն] գրքոյ որ ոչ է հաւաստի: Արդ յուրքան յայտ է, զի ոչ յիշէ զժողովն նիկիոս ի մէջ նոյն գրքին իւրոյ, զի յառաջ գրեաց. նաև մինն էր նա 118 հայրապետաց անտի: Ի փառս տեառն յիսուսի օգնեցէք՝ զի մի սխալմունք ինչ լիցի ի մէջ նոյն սրբազան գրքոյ մերոյ, և մի լիցի պատճառ կատակմանց ի ներհունաց մերայնոց և այլն: Արդ իրաւի անբախտաւոր եղև ազգն մեր ի մէջ այլ Քրիստօնեայ ազանց, սակս զոչ տանելովս ջատագովական ինամս մերոյ համբաւոյս, այլ խոյս տուեալ կրեցաք և կրեմք ծաղրականս հեքմունս յայլոց ազանց և մանաւանդ լատինացոց, զի ոչ սակաւ աստ յիշեցին ինձ, ուր է ձեր վարդապետք և աւղօսք՝ զիրք շինողք. և ես պարծեցայ նոցա ասելով յետ սրբոց առաքելոց և յառաջ քան յողով Նիկիոս ընկալաք և ունիմք զայս առաջին աստուածաբանն Յակոբ Հայրապետն և այլն որ է ստոյգ: Ուստի զայն կոչուտ պատրիարքին տրակն առ ձեզ կամիմ առաքելոցանել զի ի կրկին ի ձէնջ թարգմանեսցի ըստ հարմարին զի յոյժ տղայափար թարգմանեալ է և այլն: Եւ այլ ինչ ունիմ գրել առ ձեզ, բայց սպասեմ ըստ պահանջմանն: Ողջ լերուք հանդերձ միաբանիւք ի պարծանս յաբեթեան մերոյ զարմիս:

Մնամ պատրաստական ըստ ամենայնի

ես ծառայ

Յակոբոս Մեսրօպ

Սէյտէնց Քեահեայ արապեան
չնչին արքեպսկօ. լամբրօսի

1756 ի մարտի 6
[Հոռովմ]